

Documente vechi

pentru istoria nationala Transilvania.

MANDATUM MATHIAE REGIS

de Universis Kenezii ipsius ad Castrum Vajda-Hunyad servientibus, eosdem in antiquis eorum Libertatibus et praerogativis tenendis et conservandis Anno 1482. *)

Mathias Dei Gratia Rex Hungariae, Bohaemiae etc. Fidelibus Nris Universis singulis Dicatoribus et Exactoribus quarumlibet Taxarum, Censuum et contributionum in Districtu de Hunyad constitutis Salutem et Gratiam nostram! Expositum est Majestati in personis Universorum Kenesiorum Nostrorum in pertinentiis Castri Nri Hunyad commorantium gravi cum querela in hunc modum: qualiter ipsi antiqua Libertatis eorum praerogativa requirere a solutione quarumlibet Taxarum, Censuum et Contributionum exempti fuerint, solummodo. ad praefatum Castrum Nrum Hunyad sint obligati; tamen vos ipsos contra libertatem eorum saepius ad solutionem certarum Taxarum, Censuum, et Contributionum coarctaretis. Supplicatum igitur existit nobis in personis eorundem Kenesiorum Nostrorum, ut nos huic rei remedium adhibere dignaremur. Unde Nos praefatos Kenesios Nostros in antiquis eorum Libertatibus tenere volentes, et conservare, fidelitati Vestrae firmiter mandamus, quatenus a modo deinceps praefatos Kenesios Nros in pertinentiis dicti Castri Nri Hunyad commorantes ad solutionem hujusmodi Taxarum, Censuum et Contributionum adtrahere et compellere, aut ipsos

propterea contra formam praemissae libertatis eorum impedire, molestare, aut quovis modo damnificare non praesumatis, sed eis servilia ad praefatum Castrum Nrum Hunyad ut prius facere adstricti fuerunt, permittatis. Secus non facturi. Praesent. plect. exhib. restit. Datum Budae-feria 2. prox. p. fest. resurrectionis Dni Ao. Dni 1482.

Editae in „Arpadia Honi-történetek Zsebkönyve“ II, p. 46.

Productum fuit hoc Documentum in Causa familiarum Novák, Mungyan etc. in Cottu Hunyad commorantium contra Provisoratum Fiscalem Vajda-Hunyadiensem libertatem praetendentium. Transmt. p. 221.

In Collectione Illus. Com. Jos. Kemény. 3. Litt. O. Cottus Hunyad.

MATHIAS *) etc. Magnifico viro Joanni Comiti de S. Georgio et Bozyn Vajvodae Trannae et Comiti Sicularum Salutem et gratiam! Intelligimus ex querelis Universorum Nobilium et Saxonum partium nostrarum Trannarum, Matti Nrae per ablegatum eorum Gregorium Kemén de Gereu et Godofredum Fibulum de Cibinio modo, quo decuit demisse expositis, qualiter Gens Olachorum in medio eorundem constituta tumultuario insultu armataque Manu possessiones eorum infestaret, flammis omnia devastaret, horrendumque in modum ipsos nobiles plerosque interficeret. Et licet Olachi nec ad libertatem vocati nec ad libertatem nati *)

*) Acestu documentu judecatu dupa cuprinsulu lui celu plinu de patima resbunatore sémana seu ca ar fi apocryphu, séu ceea ce e mai de cresutu, ca este scosu cu mita forte mare, ca ce altumintrea nu se póte explica, cumu unu rege ca Matia

*) In acestu documentu vedi pe Matia mai blandu catra Romani.

amen libertatem contra regni mandatum, vi quasi et facinoribus sibi arrogare audeant. Nos itaque qui ab initio suscepti Regiminis Nri, unicuique jura, res, possessionesque, sartas, tectas, conservare et conservari facere intendimus, ejusmodique attentata Olachorum Nostrorum nulla tenus tollerare possumus, sed ne volumus quidem; Mandamus tenore presentium Fidelitati Vestrae firmissime, ut infidelissimos Olachos vi etiam Armata ad tranquillitatem adigatis, adigique faciatis, seditiosos capite plectendo. Si vero semet porro quoque inobedientes mandatis nostris renitentesque ostenderent, eos exterminare, nec amplius vivere sinatis. Secus n. facturi sub amissione gratiae Nostrae Regiae et indignatione. . . . Datum in Campo ante Egenburgam A. D. 1484. feria IV. post. fest. B. Martini.

Edit. in „Tudományos Gyűjtemény.“ 1830, III, p. 104—105.

MANDATUM ULADISLAI REGIS
ad Schismaticos Tranniae, ut Decimas Capitulo Albensi praestent de Anno 1498.

Conclusio propria Dni Regis.

Uladislaus Dei Gratia Rex Hungariae et Bohaem. etc. etc. Universis et Singulis Schismaticis *) ubivis in Terris Christianorum in partibus Regni Nri Tranniae commorantibus Salutem et Gratiam! Exponitur nobis in personis Nobilium fidelium Nostrorum Canonicorum de Capitulo Ecclesiae Albensis Tranniae. Qualiter Vos Decimas rerum decimari solitarum e Vestri medio dicto Capitulo more alias consveto provenientes ipsis Exponentibus persolvere recusassetis et recusaretis etiam modo in praedictum ipsius Capituli et damnum non modicum, quia vero Decimae in Patrimonium Christi dedicatae per Vos et alios nostros subditos et fideles suo tempore extradari, et persolvi debent. Idcirco mandamus vobis et cuique Vestrum serie praesentium strictissime, quatenus visis praesentibus Universas Decimas e Medio Vestri debitas dictis Capitularibus tempore suo sine aliquali difficultate, et renitentia effective persolvatis. Alio-

se putea degrada pe sine la atata pofa de resbunare si a uita cu totulu chiaru de demnitatea sa regesca. Se pôte crede usioru, ca romanii au facuta escesuri; pentru ca ii durea amaru, pentru ce se lf se rapésca Terra Fogaras et Omlasu.

*) Huc intelliguntur et Valachi. N. Manuscript.

quin commisimus et praesentibus firmissime mandamus fidelibus Nris Magnificis Bartholomaeo Dragfi de Beltheuk Vajvodae Moderno futurisque Vajvodis et Vice Vajvadis partium Regni Nostri Transilvaniae ut ipsi vos et vestrum quemlibet ad praemissa facienda cum omnibus gravaminibus Vestris in talibus fieri solitis arctius compellant et adstringant Authoritate Nra Regia praesentibus ipsis in hac parte concessa median. Secus ergo n. factur. Praesent. lectis exhibent. restit. Datum Budae in festo B. Mathiae apostoli Anno Dni 1498.

Originale in papyro confectum et sigillo supercera rubra ductili in medio harum litterarum ab intra impressivo communitum exstat in Arch. Cap. Alb. fasc. 4. n. 40.

Transumptum habetur in Archivo Fisci Trannici fasc. 20, Libri 2. fundi Regii Litt. I.

Antonius Szeredai in Notit. Veteris et novae Capituli Alb. p. 117 mentionem facit harum Litterarum, eas tamen n. producit.

Edidit Batthyány Leg. Eccl. III, p. 609.

SENTINTIE SI CUGETARI.

Geniulu pôte strabate departe; elu inaa numai asia este mare, déca folosesece ómeniloru.

Mercier.

Dreptatea este dómna si regina tuturoru virtutiloru.

Cicero.

Se cuvine a sci mai multe si a vorbi mai putine.

Plautus.

Adeverulu si Charitateu ne facu liberi.

Hammer-Purgstall.

Cei mai multi ómeni nu sciu se vrea, macarea acesta este singurulu modu de a infintia nu numai lucrurile mari, ci si pe cele mici. Mad. Necker.

Intru adeveru, déca ómenii ar fi intielepti, loru le ar pasa mai putinu de fantoma gloriei, care le face atata grija, si timpulu pe care cerulu la datu loru spre alu folosi, ilu face loru de o sarcina.

Fridericu marele.

Adeverulu este róa cerului, pentru ca se o tí curata, trebue se o tí intr'unu vasu curatu. Lafontaine.

Sunt mominte, intru care noi ne aratamu in contra vointiei nóstre asia cumu suntemu. Din spaima, frica séu bucuria alunecamu si observatorulu ne petruade.

Hippel.

ECLOGA V.

Seau Daphnis.

(Finea.)

MENALCA, MOPSU.

MP. Аѣ поате чева се фие
Ла mine de пред маї таре
Декѣт ачест дар фръмос,
Ачастъ дѣлче кѣлтаре?
Пентръкъ шї конїлашѣ
А фост вредник де кѣлтат,
MP. ачест кѣлтек Стїмїкон
Де тѣлт ми'а лѣдѣт.

MN. Пре Даѣнїс невиновѣтѣ
Дѣ ва кѣрїнде мїраре,
Вѣждѣ черѣл шї сѣнт сїне
Норї шї стеле мїшкѣтоаре.
О десѣтаре неспѣсѣ
А кѣрїне пѣдѣрїле,
Шї пре Нан шї пре пѣсторї
Шї пре тоате Нїмфеле.
Лѣнѣ ла ої пѣ маї стрїкъ,
Мреже ла черѣ пѣ се фаче,
Мїлостївѣл пострѣ Даѣнїс
Извеште се фїе паче.
Дншїї мѣнїїї чей петршїї
Стрїгѣ глѣе де вѣкѣрїе,
Рѣпеле шї арворетѣ
Сѣнѣ вїере де веселїе.
Тоате стрїгѣ кѣтрѣ чер,
Даѣнїс каре с'а рѣнїт,
О Меналко, о Меналко!
Даѣнїс с'а дѣмнезѣїт.
Фїї вѣн, о тѣлт ферїчїте,
Еатѣ патр' алтаре поѣ,
Доѣ пентрѣ тїне, Даѣнїс,
Пентр' Аполло алте доѣ.
Доѣ стїкле зїт де лемп,
Де ланте доѣ пѣхаре
Ш' атѣта вїн дн тот анѣл
Ддї воїз пѣне ла Алтаре.
Вїн шї пектар воїз тѣрна,
Каре вреште дн Арвїш,
Де'а фїї еарнѣ лжнѣ фок,
Дн зїтврѣ ла сечерїш.
Дамета шї кѣ Егон
Кѣ чїнїоѣеа вор кѣлта;
Шї кѣм салт сатїрїї,
Алфесїсез ва жѣка.

Кѣнд воїз фаче Нїмфелор.
Вом фаче жерѣ шї дїе;
Шї ачаста дн тот анѣл,
Шї кѣнд вом ешї ла грѣе ²⁾.
Пѣн' вор їзвї тареа пештїї,
Порчї селѣтечї тѣптеле,
Пѣнѣ чїтврѣ вѣкѣрос
Вор паште алвїнеле,
Пѣнѣ роа грѣзршїї:
Пѣн' атѣчѣеа ва кѣста
Тотдеѣвна лѣдѣ,
Нѣтеле шї чїнстеа та.
Прекѣм лѣї Вах нї Маммосї ³⁾
Адѣк пѣлгарїї odor,
Аша-дї вор адѣче дїе,
Нѣм 'аскѣлѣгѣ рѣга лор.

MP. Кѣ че почѣ сѣдї респѣтеск
Пентр' аша дѣлче кѣлтаре?
Кѣ пѣчї воареа де амїеазѣ
Н'аре атѣта десѣтаре,
Нече рѣпа че рѣсѣнѣ,
Кѣнд фаче тареа ловїре,
Нече рїза че погоарѣ
Пентре пїетрї кѣ прїнїре.
MN. Дїне 'отѣїз ачештїї чїнпої,
Каре пѣ'нѣвѣдѣ пре пої:
Пѣсторашѣл Корїдон,
Ш' акѣї сѣнт ачесте ої? ⁴⁾

MP. Тѣ прїмеште-ачаст' тѣчѣкъ,
Каре дѣстѣл с'а сїлїт
Анїцен с'о капете,
Ш' ера вредник де їзвїт.
Е фръмоасѣ тот кѣ подѣрї
Преа потрївїт днвергатѣ,
Вредникѣ де тїн', Меналко,
Кѣ арашѣ ферекатѣ.

Nr. вв. 98.

Note. ¹⁾ Лок алѣ; лїпсеште емїстїкїл дн-
тѣїз дн версїне, чї пѣ дн орідїнале. ²⁾ грѣе
дн лок де грѣне. ³⁾ Аша дн МС. лѣтїнеште
Cereri. ⁴⁾ Вре се зїкъ Еклога II шї III, каре
аша се днчен.

ЖЖКІА

Лецендѣ їмїтатѣ дѣпре зїчера попоравѣ.

(Брмаре.)

Бне-орї дїн анеї меzѣ
Сѣнѣ ларшѣ де четате,
Шї мїрѣнд, дїн апѣ вѣлї

Към ла окї ш' азъ рѣзвате,
 Пїнтре фъмѣ шї прїп скъптеї,
 Тріста воаче де фемеї.
 Кънд се стъпце фокъла чел
 Шї стрїгъріле с'алїнъ,
 Пїнтре вїде 'нчетїнеа
 Паркъ съпте рзїї сзснїнъ,
 Ка ачеле че дн зорї
 Кънтъ вергъріле'н хорї.
 Че мїстерїї се аскъндѣ
 Дн ачeastъ адънчїме,
 Нъ потѣ черка ла фъндѣ
 Пън' л'ачеле зїле нїме,
 Пънъ кънд аѣ кътезат
 Ън антїк шї demn върват.
 Пре томїе аѣ domnїт
 Бравъа Конде, воер таре,
 Ел къ-аї сѣї с'аѣ сфътзїт
 Ка съ факъ о черкаре,
 Шї вн планѣ аѣ днкет
 Съ пьтрьндъ-ачел секрет.
 Тот попоръа аѣ стътът
 Шї прїп мълте остепеле,
 Manїnї пласце аѣ десът
 Dїn о сѣтѣ мїї рещеле.
 Палме-о мїе 'н лънгѣ шї'н лат,
 Лвнтре мълте с'аѣ дърат.
 Спре-авеа черескъа хар,
 Ла 'нтрепїндереа паскаръ,
 Аѣ дат къте вн Сепїндар
 Пе ла Мъпъстїрї дїн даръ,
 Ш'вн кълвгърѣ де ла Скїт
 Къ агїеазтѣ аѣ сфїндїт.
 Днесшї Конде, стънд ла мал
 Къ аї лѣї къртепї шї глоатъ,
 Дъ нескарїлор семпал,
 Ш'амѣ пласеле днпоатъ,
 Трагѣ пълташїї тот въртос
 Ка с'ацънгъ пълъ 'н цос,
 Пласселе с'аѣ днспнмат,
 Шї вїнд акъм, о вндѣ
 Де-алта еакъ-аѣ деспїкат,
 Шї дн лакѣ се акъфъндѣ,
 Міліанїї трагѣ мерей,
 Къ аѣ прїпс нѣс че, преа греѣ!

Nїmeap кpede че аѣ прїпс,
 Ъndеле днченѣ се тгъгъ,
 П'внїї снаїма 'їаѣ кърпрїс,
 Фрїкомї алдїї даѣ ла фъгъ,
 Де шї чеаа ч'о с'арът,
 Нъ ера де снърїет.
 Къ дїн пласце аѣ ешїт
 О фъртоасъ цънъ Dзїнъ,
 Къ пьрѣ negрѣ змезїт,
 Фацаї сарвѣдъ снїнъ,
 Шї пре лъчїѣ кънд аѣ сгат,
 Къ влъндече-аѣ къвълтат:
 „Тъ че астъзї аї пьтрьне
 Дн а поастръ адънчїме,
 Нъ штїї къ вїѣ п'аѣ ацъне
 Дн дъръптѣ дн лъне нїме,
 Чел че де Ъреїтѣ 'mнїс
 Дн аїстѣ фъндѣ с'аѣ demtїnc?
 Дар фїїнд къ'н трънъла тѣѣ
 Кърце-а въллор теї снпце,
 Къ чел че къ Domнъла-Zeѣ
 Лъкръ 'нчепе, тоате 'внїпце,
 Лакълї Лецендъ-а штї,
 Сїре мїраре'дїї воїѣ росгї
 Тїмъла векїѣ еѣ амїптезѣ
 Кънд Крештїнїлор лъкоаре
 Дн Молдова прїп Ботезѣ
 Репъскът'аѣ пре попоаре,
 Столѣ де вергърї с'адънат
 Лѣї Хрїстос с'аѣ просфорат,
 Не-ам дърат алтаръа снпг,
 Днтре кодрї 'н самъе дессе,
 Шї 'нкет'ам църъштът
 Domнълѣї а фї мїрессе,
 А ръга, а ацъна,
 Ш'а сервї търїреа са!
 Nїme dїn алдїї търїторї,
 Нъ пътѣ ла пої съ вїе,
 Ле ера крїмѣ 'фїоръторїѣ
 А кълка дн сѣхъстрїе,
 Моартеа лл аменїнда
 Пе-вн варват, че кътеза.

(Ва зрма.)